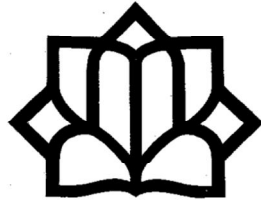

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه کاشان

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم قرآن و حدیث

پایان نامه

جهت اخذ درجهی کارشناسی ارشد

در رشتهی علوم قرآن و حدیث

عنوان:

روش شناسی علامه عسکری در نقد روایات خلفا

استاد راهنما:

دکتر محسن قاسم پور

استاد مشاور:

دکتر پرویز رستگار جزی

توسط:

سکینه تقیان پور

پاییز 1391

تقدیر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما موهبت فرمود. در اینجا بر خود لازم می دانم از تمامی اساتید بزرگوار به ویژه اساتید دوره‌ی کارشناسی ارشد که در طول سالیان گذشته مرا در تحصیل علم و معرفت و فضایل اخلاقی یاری نموده اند، تقدیر و تشکر نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر **محسن قاسم پور** که راهنمایی اینجانب را در انجام تحقیق، پژوهش و نگارش این پایان نامه تقبل نموده اند، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم.

و از جناب آقای دکتر **پرویز رستگار** به عنوان مشاور که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده اند، کمال تشکر را دارم.

همچنین از تشریک مساعی جناب آقای دکتر **مصطفی عباسی مقدم** به عنوان استاد داور داخل دانشگاه و جناب آقای دکتر **محمد حسن صانعی پور** به عنوان استاد داور مدعو خارج از دانشگاه که این پایان نامه را مورد مطالعه قرار داده و در جلسهی دفاعیه شرکت نموده اند تشکر و قدردانی می نمایم.

تشکر و سپاس ویژه از پدر و مادرم که امروز هر چه دارم نتیجه زحمات بی شائبه، مشاوره صمیمانه و راهنمایی صادقانه این عزیزان است. از حضرت دوست خواهانم از فضل خویش به آنها طول عمر، عزت و توفیق بیشتر عطا فرماید.

تقدیم بہ :

او کہ روزی بساط شرک و نفاق را از کسترہ ارض برخواہد چید...

چکیده

علامه عسکری از حدیث پژوهانی است که در برخی از پژوهش های خود احادیث ساختگی ناظر بر سیره پیامبر در مکتب خلفا را مورد بررسی و تحلیل قرار داده و با ارائه دیدگاه هایی در خصوص مکتب خلفا سعی دارد تا به بیان حقایق در خصوص روند شکل گیری جریان تحریف تاریخ اسلام بپردازد.

از دیدگاه ایشان تشتت علایق سیاسی و قومی - قبیله ای، در زمان پیامبر و پس از وفاتشان موجب شد که بسیاری از فرصت طلبان به جعل حدیث بپردازند.

ایشان در فرآیند پژوهش های خود با مراجعه به منابع دست اول و مورد قبول مکتب خلفا به منظور شناسایی احادیث درست و نیز مشخص کردن نوعی روایات که به روایات منتقله موسوم است، کار نقادانه خود را به سامان رسانده است.

عمده ترین معیارهای علامه عسکری در نقادی روایات مکتب خلفا، کیفیت سازگاری آنها با قرآن و سنت مقطوعه و هماهنگی با معیارهای عقلی و داده های تاریخی است. یکی از رهیافت های مهم علامه عسکری در بررسی های سندی، ارائه و سخن گفتن از افرادی است که در سلسله اسناد روایات اهل سنت قرار گرفته و اساساً وجود خارجی نداشته و همچنین شناسایی روایاتی است که به آنها احادیث منتقله گفته می شود. یعنی روایاتی که از منابع اهل سنت به منابع شیعی راه یافته است.

کلمات کلیدی: علامه عسکری، مکتب خلفا، فقه الحدیث، تاریخ، رجال، روایات

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	1
طرح کلی تحقیق	3
موضوع تحقیق.....	3
زمینه، سابقه و تاریخچه موضوع تحقیق	3
اهداف تحقیق	3
اهمیت و ارزش تحقیق	4
فرضیه ها یا سؤال های ویژه	4
زندگی نامه علامه عسکری.....	5

فصل اول: کلیات

1-1-معنای لغوی و اصطلاحی فقه الحدیث	13
1-1-1-فقه الحدیث از منظر قرآن	14
1-1-2-فقه الحدیث از منظر روایات.....	15
1-1-3-فقه الحدیث و آثار علمای حدیث	17
1-3-1-1-برخی کوشش های فقه الحدیثی عالمان شیعی	17
1-3-2-فقه الحدیث در آثار علمای اهل سنت	21
1-4-1-1-کاربرد و ثمره های فقه الحدیث	23
1-4-1-1-تصدیق و شناخت	24
1-4-2-1-فهم قوت و ضعف سند	24
2-1-نقد متن حدیث و معیار های آن	26

فصل دوم: بررسی سندی روایاتی از مکتب خلفا در آثار علامه عسکری

مقدمه.....	30
1-2- مرسل بودن روایات	31

- 31-1-1-2- روایات آغاز نزول وحی
- 33-2-1-2- روایات افسانه غرانیق
- 35-2-2- شناخت افراد زندیق
- 36-1-2-2- زندگانی سیف
- 36-2-2-2- سیف در کتب رجالی
- 38-3-2- راوی یا زنجیره راویان روایت کننده از یک نفر
- 39-4-2- نیامدن نام راوی در کتب تاریخی یا حدیثی (صحابی مختلق)
- 42-1-4-2- شرح حال راویان
- 44-5-2- ارزیابی روایات منتقله
- 48- نتیجه

فصل سوم: بررسی متنی روایاتی از مکتب خلفا در آثار علامه عسکری

- 50-مقدمه
- 50-3-1- **تعارض با قرآن**
- 52-1-1-3- چگونگی نزول وحی در مکتب خلفا
- 52-1-1-1-3- قضاوت قاطع قرآن
- 58-2-1-3- پیامبر قرآن را فراموش می کند
- 59-1-2-1-3- بررسی این روایات
- 61-3-1-3- افسانه ی غرانیق
- 62-1-3-1-3- دلایل علامه در ردّ این روایات
- 64-4-1-3- حدیث تیمّم
- 67-3-2- **تعارض با سنت قطعی**
- 68-1-2-3- احادیث ناظر بر منع کتابت حدیث
- 68-1-1-2-3- منع حدیث در زمان پیامبر (صلی الله علیه و آله)
- 69-2-1-2-3- منع کتابت بعد از وفات پیامبر (صلی الله علیه و آله)
- 70-3-1-2-3- نقد روایات

- 73-2-2-3-پیامبر (صلی الله علیه و آله) و غنا و آواز73
- 73-1-2-2-3- روایاتی که رسول خدا (ص) به نوازندگی و غنا گوش فرا داد.....73
- 73-2-2-2-3- روایات رقص و پایکوبی73
- 73-3-2-2-3- روایات شرکت در جشن عروسی73
- 74-4-2-2-3- روایات ناظر بر تشویق پیامبر به رقص و آواز خوانی74
- 74-5-2-2-3- نقد روایات74
- 75-1-2-2-2-3- مخالفت روایات با قرآن75
- 75-2-2-2-2-3- تعارض روایات با روایات دیگر75
- 77-3-2-3- نهی عمر از عمره تمتع77
- 79-1-3-2-3- نقد روایات79
- 79-1-1-3-2-3- مخالفت با قرآن79
- 79-2-1-3-2-3- مخالفت با سیره و سنت نبوی79
- 80-3-1-3-2-3- مخالفت دیگر صحابیان با این اجتهاد80
- 80-1-3-1-3-2-3- مخالفت حضرت علی (علیه السلام) با این عمل80
- 80-2-3-1-3-2-3- گفتگو و محاجّه ابن عباس با ابن زبیر80
- 81-3-3-1-3-2-3- مباحثه عروه بن زبیر با ابن عباس81
- 82-3-3- **تعارض با تاریخ**82
- 83-1-3-3- داستان سقیفه83
- 84-1-1-3- نقد و بررسی روایت84
- 85-2-1-3-3- مقایسه و ارزیابی85
- 86-2-3-3- خراب کردن قبور86
- 86-1-2-3-3- نقد و بررسی روایت86
- 88-3-3-3- یوم الجراثیم88
- 88-1-3-3-3- یوم الجراثیم در روایت سیف88
- 90-2-3-3-3- نقد روایات با استناد به کتب تاریخی دیگر90

- 90.....3-3-3-3-3-3-3 ارزیابی و مقایسه
- 92..... **3-4-3 - جعل حدیث با انگیزه سیاسی**
- 93.....1-4-3-1-4-3 روایات ناظر برگرده افشانی درخت خرما
- 95.....1-1-4-3-1-1-4-3 نقد روایات
- 96.....2-4-3-2-4-3 روایات ناظر بر لعنت بی جا
- 97.....1-2-4-3-1-2-4-3 دیدگاه علامه نسبت به این روایات
- 99.....3-4-3-3-4-3 جعل اخبار نادرست درباره حضرت علی (علیه السلام)
- 101.....1-3-4-3-1-3-4-3 ارزیابی این احادیث
- 103..... **3-5-3 - تعارض با عقل**
- 105.....1-5-3-1-5-3 روایات ناظر بر پا و ساق داشتن خداوند
- 107.....1-1-5-3-1-1-5-3 بررسی حدیث کشف ساق با استناد به احادیث
- 108.....2-1-5-3-2-1-5-3 حدیث کشف ساق در پرتو مباحث لغوی
- 110.....2-5-3-2-5-3 جبر و اختیار
- 111.....1-2-5-3-1-2-5-3 عقیده به جبر در مکتب خلفا
- 112.....2-2-5-3-2-2-5-3 روایات مکتب خلفا درباره جبر
- 113.....3-2-5-3-3-2-5-3 جبر و تفویض در روایات اهل بیت (علیه السلام)
- 115.....4-2-5-3-4-2-5-3 بررسی روایات با استناد به مباحث لغوی
- 117.....3-5-3-3-5-3 در پس پرده بودن خداوند
- 119.....1-3-5-3-1-3-5-3 روشنگری اوصیای پیامبر
- 120.....2-3-5-3-2-3-5-3 بررسی روایات در پرتو قواعد زبان شناختی
- 124..... نتیجه
- 125..... نتیجه پایانی
- 127..... منابع و مأخذ

مقدمه

دومین منبع دین که نقش به سزایی در شناخت و گسترش علوم اسلامی دارد، حدیث است. حدیث میراث ماندگار پیامبر (صلی الله علیه و آله) و ائمه معصومین (علیهم السلام) از دیدگاه شیعه، و خلف پیامبر و گفتار صحابه در میان اهل سنت است که به شرح، تفسیر و تبیین قرآن و دین و جزئیات آن می‌پردازد.

بسیاری از معارف و مفاهیم قرآنی است که بدون بیان معصومان به دست نمی‌آید. ایشان مسلمان

آن را به فراگیری و فهم حدیث و مذاکره و نشر آن، تشویق و ترغیب فراوان کرده‌اند و همین امر سبب رونق این دانش بوده است.

در عین حال یکی از جنبه‌های مهم در بررسی‌ها و مطالعات حدیثی، موضوع جعل حدیث است که از دیر باز دانشمندان درباره آن آثاری را نوشته‌اند. در موضوع جعل حدیث، انگیزه‌هایی مطرح بوده که در این میان حدیث پژوهان به انگیزه‌هایی چون انتقام جویی از اسلام، منافع سیاسی و فرقه‌ای مانند تحکیم خلافت، تضعیف خلفا، یاری رساندن مذهب و عوامل دینی مانند افساد در دین، تقویت دین و عوامل اجتماعی مانند تقرب به خلفا، ارضای مردم، ذکر فضایل و مناقب و رونق دادن به حرفه و کسب موقعیت اجتماعی و ... اشاره کرده‌اند.

در ردیابی جریان جعل حدیث عالمان به حدیث مشهور «من کذب علی متعمداً، فلیتبوا مقعده فی النار»¹ اشاره کرده‌اند، که در نوع خود نشانگر این پدیده در زمان حیات پیامبر (صلی الله علیه و آله) بوده است.

به نظر محمود ابوریه دانشمند مصری، از جمله آثار تأخیر تدوین تا سالهای آغازین قرن دوم، گسترش باب وضع و شکل گرفتن جریان «جعل» و گسترش دروغ بود، تا بدان جا که هزاران روایت

¹ - بخاری، محمد بن اسماعیل، الصحيح، بیروت، دار الکتب العلمیة، 2007م، ج 1، ص 36

ساختند و بگسترده و سپس اینها به آثار و نگاشته های مؤلفان وارد شد و در غرب و شرق جامعه اسلامی به عنوان حدیث نشر یافت.

و بنا بر گفته صبحی صالح، زنادقه به تنهایی (چنان که حماد بن زید گفته) چهار ده هزار حدیث جعل می کردند. عبد الکریم بن ابی العوجاء به تنهایی طبق اعتراف خود، چهار هزار حدیث جعل کرد. آن گاه که در عهد مهدی عباسی خواستند او را گردن بزنند، فریاد بر آورد: من در دین شما، چهار هزار حدیث اختراع و در آن حلال را حرام و حرام را حلال کرده ام. بر این اساس دانشمندان علوم اسلامی برای دست یابی به اسلام ناب محمدی در شناخت صحیح از سقیم احادیث جعلی، تلاش بی وقفه ای را مبذول داشته اند.

علامه عسکری نیز یکی از حدیث پژوهانی است که در مقام نقد روایات مکتب خلفا بر آمده است. وی با پیروی از بسیاری از عالمان و دانشمندان فریقین، به این مهم پرداخته و با محور قرار دادن احادیث نقل شده در مکتب خلفا، آنها را با مهم ترین معیارهای سنجش حدیث مورد نقد و بررسی قرار داده است. آن چه که ما پیش رو داریم نمونه ای است که می توان با بررسی از رهگذر آن به روش چگونگی و دیدگاه این محقق پی برد.

بدین سان این رساله مشتمل بر فصول ذیل است:

در **فصل اول** از کلیات و اصطلاحاتی از قبیل فقه الحدیث، از منظر قرآن و روایات و آثار علمای شیعی و سنی در این زمینه و معیارهای نقد متن حدیث سخن به میان آمده است.

فصل دوم بررسی سندی روایات مکتب خلفا در آثار علامه عسکری است و شامل زیر مجموعه هایی از قبیل مرسل بودن روایات، شناخت افراد زندیق، صحابی مختلق و روایات منتقله است.

و **فصل سوم** این پایان نامه بررسی متنی روایات مکتب خلفا در آثار علامه عسکری است که پنج مورد از معیارهای سنجش حدیث از قبیل تعارض با قرآن، سنت قطعی، تاریخ، عقل و همسو بودن روایات با جریانات سیاسی را در بر می گیرد.

طرح کلی تحقیق

الف: موضوع تحقیق

در تاریخ فرهنگ اسلام دو جریان فکری به نام مکتب اهل بیت و مکتب خلفا مشهور شده است. هر کدام از این دو جریان فکری در ابعاد کلامی، فقهی و حدیثی متکی بر مبانی و شاخص های خاص خود می باشد. از نظر عالم ودانشمند و حدیث پژوهی چون علامه عسگری مکتب خلفا بر یکسری مبانی معرفتی، کلامی استوار شده است که قابل نقد و انکار می باشد. به نظر این عالم این مکتب چه در مبانی کلامی و چه در مبانی فقهی و حدیثی خود از آموزه های اصیل نبوی فاصله گرفته است. در نقطه مقابل این مکتب، جریان فکری اهل بیت وجود دارد که آموزه های آن بر اساس قرآن و احادیث نبوی که به نوعی موید از وحی است، استوار می باشد. به دیگر سخن روش علامه عسگری در نقد مبانی حدیثی مکتب خلفا اهتمام اصلی نگارنده را در این پژوهش تشکیل می دهد.

زمینه، سابقه و تاریخچه موضوع تحقیق

متفکر و عالمی چون مرحوم علامه مرتضی عسگری آثار و کتاب های مهمی در حوزه ی حدیث و تاریخ برخی اصحاب پیامبر نوشته است. این کتاب ها هر کدام در جای خود و از زوایای مسائل تاریخی و حدیثی مورد توجه عالمان قرار گرفته است. محور عمده این آثار مبنی بر نقد گفتمان اهل سنت در حوزه ی حدیث است. در مورد آثار ایشان و به طور کلی اندیشه های این عالم شیعی تحقیقی از نظر روش شناسی صورت نگرفته است و این در حالی است که خود وی با متدی علمی و مبتنی بر بررسی های سندی و محتوایی آراء اهل سنت را به نقد کشیده است. لذا این پایان نامه با توجه به ابتکار وی در نقد منابع حدیثی مکتب خلفا جزء اولین کارهای پژوهشی تلقی می شود.

اهداف تحقیق

1 - آگاهی از ابعاد و شاخص های فکری دو جریان معرفتی موسوم به مکتب خلفا و اهل بیت.

2 - بررسی میزان صحت و سقم مبانی فکری و معرفتی هر کدام از این دو جریان با آموزه های اصیل قرآن و سنت نبوی.

3 - آگاهی از علل و عوامل محدثه و مبقیه ی انحراف مکتب خلفا از آموزه های اصیل اسلام.

اهمیت و ارزش تحقیق

نقد و بررسی منابع حدیثی یکی از محوری ترین موضوعات پژوهشی و تحقیقی به شمار می آید. از آن جا که علامه عسگری در نقد منابع و متون حدیثی از روش های ابتکاری و با رویکرد تقریب گرایانه استفاده کرده است و امروز چنین تحقیقاتی که تطبیقی بوده و بر مبانی انصاف علمی و پژوهشی و به دور از پیش داوریها ی ذهنی مبتنی باشد از اهمیت خاصی برخوردار است. از نتایج این تحقیق دانشجویان، طلاب، حوزویان و تمام کسانی که با هدف تقریب بین مذاهب در مسیر پژوهش کار می کنند، استفاده خواهند نمود.

فرضیه ها یا سؤال های ویژه

1 - علامه عسگری به مقولاتی همچون تعارض متن با قرآن، تعارض متن با سنت قطعی و تاریخ، همسویی اخبار با جریانات حاکم سیاسی و کلامی، تعارض با اصول عقلی توجه بسیاری داشته و آنها را از معیارهای نقد حدیث می شمرد.

2 - اهتمام علامه عسگری بر شناسایی و ره گیری روایاتی از مکتب خلفا که به دلایلی در میان مصادر اولیه مکتب اهل بیت راه یافته و از دیدگاه بسیاری از بزرگان مکتب دور مانده، در آثار وی مشهود است.

روش تحقیق

این پژوهش بر مبنای روش توصیفی - تحلیلی و با بهره گیری از شیوه کتابخانه ای انجام شده است.

زندگی نامه علامه عسکری

در روز دوشنبه هجدهم جمادی الثانی 1332 ه.ق. برابر با بهار 1293 ه.ش. در شهر سامرا و در کنار بارگاه ملکوتی دو امام بزرگوار، امام هادی و امام عسکری علیهم السلام به دنیا آمد. خانواده او اهل علم و دانش بودند؛ ولی هنوز هفت ماه از تولدش نگذشته بود که پدر عالم و عابدش بدرود حیات گفت و سید مرتضی به یتیمی بزرگ شد. این سید جلیل در دامان جدّ مادری خود، آیت الله میرزا محمد شریف عسکری تهرانی معروف به خاتم المحدثین تربیت و پرورش یافت تا جایی که در ده سالگی، کاملاً آماده بود تا به فراگیری علوم اسلامی بپردازد.

نسب خانوادگی

اجداد علامه عسکری، پس از آن که در عصر صفوی از سبزوار به ساوه هجرت کردند، به تبلیغ دین و تربیت مردم ساوه پرداختند. آیت الله سید محمد بن اسماعیل حسینی ساوجی معروف به شیخ الاسلام، فقیهی زاهد و عابد بود. جدّ مادری علامه حضرت آیت الله میرزا محمد شریف عسکری تهرانی خاتم المحدثین که از علمای بزرگ شهر سامرا بود، چون شخصیت علمی آیت الله سید بزرگوار را مشاهده کرد، دختر خود را به ازدواج او در آورد. از پا گرفتن این ازدواج، دو فرزند به نام های سید هادی و سید مرتضی متولد شدند.

ورود به حوزه علمیه

سید مرتضی، در ده سالگی در حالی که خواندن و نوشتن عربی و فارسی را به خوبی می دانست، قدم به حوزه علمیه سامراء گذاشت. تحصیلات ابتدایی و دوره مقدماتی مرسوم آن روز حوزه عراق، مانند سیوطی، مختصر، مغنی، حاشیه، مطول، شرح جامی، شرح ابن عقیل، قوانین، معالم، شرح لمعه و برخی کتابهای فقهی و اصولی متداول دیگر را در دومین حوزه منظم درسی آن روزگار، نزد اساتید فاضلی چون آیت الله میرزا حبیب الله اشتهااردی و... با موفقیت به پایان رسانید.

در سال 1350 هـ. ق در سن هیجده سالگی به جهت بروزپاره ای مشکلات، به قم رفته و وارد حوزه مقدسه ومبارکه قم شدند .

ورود به حوزه علمیه قم

ایشان در دوره زعامت حضرت آیت الله العظمی حاج شیخ عبد الکریم حائری(رحمه الله) مؤسس حوزه علمیه قم وارد این شهر شدند.

دروس فقه و اصول را نزد حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی و حضرت آیت الله شیخ محمد حسین شریعتمدار ساوجی گذراند. بخشی از مباحث عقائد و کلام را از محضر پرفیض عارف مجاهد ، رهبر کبیر انقلاب حضرت امام خمینی(قدس سره) بهره برده و در محضر حاج شیخ مهدی پائین شهری (شهید) به پرورش اخلاق و تهذیب نفس پرداخت .

ایشان وقتی وارد حوزه علمیه قم شدند با توجه به ذهن نقاد و فکر نواندیش خویش، طرحهایی را جهت اصلاح روش تحصیل و تدریس در حوزه ارائه نمود.

علامه عسکری در دوران زندگی حوزوی خود، دریافته بود که دروس موجود حوزه برای پاسخ گوئی جامع وهمه جانبه به مشکلات و خواسته های روز افزون جامعه اسلامی، نیاز به تحول جدی دارد.از این رو به همراه تنی چند از طلاب همفکر خود، از جمله مرحوم حضرت آیت الله سید محمود طالقانی به بررسی و تجدید نظر در برنامه های درسی حوزه پرداخته و کوشیدند در کنار درسهای رسمی حوزه به تحصیل علمی بپردازند که بتوانند با اتکاء به آنها برای ایفای مسئولیت های خطیرتر در آینده قیام نمایند .

در میان درسهای پیشنهادی این مجموعه، دروس تفسیر و شناخت حدیث و بررسی تطبیقی عقائد اسلامی وجود داشت که در کنار دروس معمول فقه و اصول، توسط استادان برجسته و باصلاحیتی چون میرزا خلیل کمره ای تدریس می شد .

تمرین خطابه، سخنرانی، نویسندگی، آموزش زبانهای خارجی و حضور در عرصه های اجتماعی و توجه کافی به بررسی و شناخت اوضاع و مسائل روز و توجه به جوانان مستعد و تحصیل کرده برای تربیت شخصیت های اسلامی قوی که از ضروریات دست یابی به جامعه مطلوب اسلامی است ، از جمله فکرها و تلاشهای دیگر استاد بود .

حضرت استاد به مدت سه سال در حوزه شهر قم اقامت کرده و در طول این مدت، به همراه دوستان هم فکر و هم بحث خود چون مرحوم آیت الله سید محمود طالقانی و مرحوم شیخ مرتضی حائری و... برای اصلاح روش تعلیم و تربیت در حوزه ها تلاش کردند . اما افسوس که این تلاشها و طرح های استاد با همه جوانب مثبتی که داشت و می توانست جویندگان جوان و مستعد علوم حوزوی را به وظایف دینی و اسلامی خویش، در برابر نیازهای زمان و خواسته های عصر جدید مجهز کند، در عمل با مخالفت عده ای از اساتید مواجه شد و ناکام ماند .

ایشان که به شدت از این مخالفت اندوهگین و ناراحت شده بودند تصمیم به هجرت دوباره از قم به سامراء گرفتند و در سال 1353 هـ. ق. به زادگاه خویش بازگشته و به تکمیل دروس خود تا سطح عالی پرداختند .

از دیگر استادان سید مرتضی، می توان از مرحوم میرزا علی شاگرد مرحوم میرزا حبیب الله و مرحوم شوشتری مرعشی یاد کرد. اما بنا به اظهار جناب علامه عسکری، مهمترین استاد و کسی که بیش از همه برایش زحمت کشیده بود مرحوم میرزا حبیب الله بوده است .

در سال 1363 هـ . ق (1323 هـ. ش) قبل از پایان جنگ جهانی دوم، به قصد ایجاد مدرسه جدید برای نو نهالان شیعه و تأسیس دانشکده اسلامی یا حوزه نوین به شهر بغداد مهاجرت کرد .

اندیشه تأسیس دانشکده اسلامی یا حوزه نوین نیز با مخالفت افرادی متنفذ روبرو شد و به ثمر ننشست و استاد دوباره به سامراء بازگشتند .

به مدت دو سال به تحصیل فقه استدلالی با عنوان (ادله مسائل عروة الوثقی) نزد استاد گرانمایه اش مرحوم آیت الله میرزا حبیب الله اشتهازدی پرداخت .

هجرت مجدد به قم

این ایام، با سالهای آغازین مرجعیت آیت الله العظمی بروجردی (قدس سره) در ایران مصادف بود. حضرت استاد به گمان اینکه اوضاع حوزه علمیه قم مساعدتر از اوضاع حوزه عراق است تصمیم به هجرت دوباره به شهر قم گرفتند .

طرح ایجاد یک مدرسه علوم دینی با سبک خاص - مدرسه ای با درس های حدیث شناسی، علوم قرآنی، تاریخ اسلام و تبلیغ، در کنار دروس اصلی فقه و اصول - را به محضر آیت الله العظمی بروجردی (قدس سره) ارائه کردند که مورد موافقت ایشان قرار گرفت، اما مقدمات کار با جریان ملی شدن صنعت نفت در ایران مواجه شد و حضرت استاد به ناچار دوباره آهنگ عراق نموده و به شهر بغداد مراجعت کردند.

بازگشت مجدد به سامراء

پس از آنکه طرح اصلاح روش تعلیم و تعلّم در حوزه علمیه قم مورد بی مهری قرار گرفت و طرح تأسیس دانشکده اسلامی در بغداد با مخالفت افراد متنفذ مواجه شد، استاد ترجیح دادند دوباره به زادگاه خویش «سامراء» برگردند و در آنجا به تقویت فکر و اندیشه خویش بپردازند. در حوزه سامراء به تحصیل فقه استدلالی پرداخته و در خلال آن توانائی های لازم را برای ورود به عرصه تحقیق و بررسی حدیث به دست آوردند. و از آنجا که در خود توانایی نگارش و تدوین تاریخ تفکر اسلامی را می دیدند تصمیم به تألیف کتاب گرفتند.

اندیشه های استاد

با دقت و امعان نظر در آثار ایشان می توان اندیشه های ایشان را در محور های زیر بررسی کرد:

اول: بحث هایی که با هدف شناخت راویان ساختگی و روایات دروغین و پدیده جعل در احادیث مکتب خلفا صورت گرفته است .

دوم: تحقیق پیرامون دو مکتب - مکتب اهل بیت (علیهم السلام) و مکتب خلفا - و بررسی و بیان ویژگیهای این دو مکتب .

سوم: پایه ریزی و تدوین طرحی مستند و روشن در راستای نقش ائمه در احیاء دین؛ با توجه به مقام علمی، معنوی و معرفتی اهل بیت (علیهم السلام) و مورد قبول بودن این فضائل برای اهل بیت (علیهم السلام) در نزد عامه .

چهارم: اثبات یگانگی سنت ائمه(علیهم السلام) با سنت پیامبر(صلی الله علیه وآله) و به عبارت دیگر، نبوی بودن همه احادیث امامان شیعه با اسناد عالی.

پنجم: طرح نظریه راه گشای «وحی قرآنی و وحی بیانی» که پاسخگوی بسیاری از شبهه ها در مورد قرآن بوده و احادیثی که بد فهمیده می شد را روشن می سازد. شاید بتوان گفت بهترین و مفصل ترین طرحی که به صورت جامع و محققانه به مسئله «جمع آوری قرآن» و «عدم تحریف قرآن» پرداخته است، طرحی است که استاد تحت عنوان «مصون بودن قرآن از تحریف» براساس اسناد دو مکتب تدوین نموده اند.

ششم: طرح استخراج عقائد اسلام از درون قرآن کریم که با اندیشه جمع و تقریب بین فرقه های مسلمین نوشته شده است، که این نیز از دیگر طرحهای مفصل و عالمانه استاد است.

تألیفات

ایشان در طول سال های عمر با برکت خویش با زحمت و تلاش بی وقفه، تألیفات و آثار گرانبھائی را به جامعه مسلمین و فرهنگ اسلامی تقدیم نموده اند. محصول یک عمر تلاش خستگی ناپذیر استاد امروز در قالب ده ها اثر تألیفی و تحقیقی در زمینه های مختلف علوم اسلامی روشنگر راه حق جویان می باشد.

ایشان افزون بر بررسی کتب شیعه با تکیه بر کتاب و سنت، احادیث و روایات اهل سنت، و به قول ایشان «مکتب خلفا» را نیز مورد بررسی قرار داده است به گونه ای که این آثار به مرجع و منبعی قابل اعتماد برای اهل سنت نیز مبدل شده است.

کوششهای علامه عسکری برای مصون ماندن اسلام از تحریف چیزی است که امروز مورد توجه و تقدیر هر دو مکتب قرار گرفته است.

کارهای علمی و تحقیقی ایشان دارای چند ویژگی است. اولین ویژگی آثار ایشان که در تمامی کتابها و نوشته های ایشان به چشم می خورد، دوری از تعصب و یک جانبه اندیشی است.

دومین ویژگی تمامی آثار ایشان رجوع به امهات مصادر و متون دست اول می باشد تا آنجا که هرگز در طرح اولیه مباحث خود به کتابهایی که از قرن پنجم به بعد نگاشته شده، به عنوان تنها متن مورد استناد تکیه نمی کنند و ضمناً سعی دارند که در همان متون دست اول نیز به کتابهایی رجوع کنند که مورد اعتماد کامل قوم باشد.

سومین ویژگی ممتازی که تمامی نوشته های علامه عسکری دارد، کثرت و فراوانی مصادر، منابع و مدارک مورد استناد می باشد.

چهارمین ویژگی آثار ایشان سادگی نوشتار در عین بیان محتوای کامل مطلب است که هم شامل آثار عربی و هم آثار فارسی ایشان است.

این آثار عبارتند از:

الف : بحثهای قرآنی

1- القرآن الکریم و روایات المدرستین (سه جلد)

4- عقائد الاسلام من القرآن الکریم (سه جلد)

ب : تعالیم اسلام

1- تعلیم الاسلام (آموزش اسلام)

2- احکام الاسلام (احکام اسلام)

3- منتخب الادعیه (دعاهای برگزیده)

4- الأمراض الاجتماعیة و علاجها: بیماری های جامعه و درمان آن.

5- معالم المدرستین (سه جلد)

ج : مجموعه بررسی سنت پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله)

1- احادیث ام المؤمنین عائشه (سه جلد)

2 - عبدالله بن سبا و دیگر افسانه های تاریخی (سه جلد)

3- سلسله بحث هائی پیرامون صحابی پیامبر (صلی الله علیه وآله) و احادیث ساختگی.

4- صد و پنجاه صحابی ساختگی (سه جلد)

5- نقش ائمه علیهم السلام در احیاء دین (3 جلد).

6- علی مائده الكتاب و السنة (بر سفره کتاب و سنت)

کتاب دیگر

1- المصطلحات الاسلامیة؛ اصطلاحات اسلامی. 2- منهج البحث التاريخی؛ روش بررسی

تاریخ. 3- حدیث الکساء. 4 - افتراءات و اکاذیب عثمان الخمیس فی کتاب «لله ثم للتاریخ»؛

تهماتها و دروغهای عثمان خمیس در کتابش «لله ثم التاريخ» 5- سقیفه 6- ادیان آسمانی و مسأله
تحریف

7- صلاة أبی بکر؛ که با نام آخرین نماز پیامبر (صلی الله علیه وآله)؛ به فارسی ترجمه شده
است.

8- مع ابی الفتوح التلیدی فی کتابه الانوار الباهرة (سخنی با ابو الفتوح تلیدی درباره کتابش
الانوار الباهرة).

لازم به ذکر است که بسیاری از این کتابها به زبانهای فارسی، انگلیسی، اردو، ترکی، کردی و...
ترجمه و در اختیار تشنگان معارف مکتب اهل بیت (علیهم السلام) قرار گرفته است.¹

¹ - اقتباس از ادیبی لاریجانی، محمد باقر، مرزدار مکتب اهل بیت (علیهم السلام)، چاپ اول، قم، دانشکده اصول الدین، 1387.
و گاهنامه حدیث و تاریخ اسلام شماره 1 (مکتب علامه).